

Apulaispormestari, yhdyskuntalautakunta,
kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta sekä 19.06.2023
alueellinen jätehuoltolautakunta (2021 - 2023)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

**Tampereen kaupungin lausunto Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksesta
TRE:3715/10.02.00/2022****Lisätietoja päätöksestä**

Apulaispormestari Pekka Salmi, puh. 050 565 8898, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Valmistelijan yhteystiedot

Yleiskaavapäällikkö Pia Hastio, puh. 040 8016 917, ympäristöpäällikkö
Kati Skippari, puh. 050 5215 198, energia- ja ilmastoasiantuntija Elina
Seppänen, puh. 040 800 7253, asemakaavapäällikkö Elina Karppinen,
puh. 040 800 4908, Suunnittelupäällikkö Marika Viinanen, puh. 040 6586
364, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Pirkanmaan liitolle annetaan asiassa oheinen lausunto.

Perustelut

Pirkanmaan maakuntahallitus on kokouksessaan 17.4.2023 (46 §) päättänyt asettaa nähtäville Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan luonnosvaiheen aineiston. Pirkanmaan liitto on 8.5.2023 pyytänyt Tampereen kaupungin lausuntoa vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksesta. Lausuntoa pyydetään 30.6.2023 mennessä. Vaihemaakuntakaavan teemana ovat elonkirjo ja energia. Vaihemaakuntakaavalla täydennetään ja muutetaan voimassa olevia Pirkanmaan maakuntakaavaa 2040 (hyväksytty 27.3.2017) ja Keski-Suomen maakuntakaavaa (hyväksytty 1.12.2017).

Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on tukea pirkanmaalaisen luonnon monimuotoisuutta ja elonkirjoa. Vaihemaakuntakaavassa osoitettavilla luontoarvoja koskevilla kaavaratkaisuilla pyritään edistämään maakunnan arvokkaiden luontoalueiden säilymistä sekä luontoarvojen huomioimista osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja alueidenkäyttöä. Uudet kaavamerkinnot ja niitä koskevat suositukset ja kaavamääräykset täydentävät alueella voimassa olevien maakuntakaavojen viherrakennetta koskevia merkintöjä.

Lisäksi vaihemaakuntakaavalla pyritään vahvistamaan edellytyksiä kestäväälle energiantuotannolle maakunnan alueella. Pirkanmaan vahva kehitys näkyy muun muassa asukasmäärän kasvuna. Samaan aikaan tapahtuva yhteiskunnan sähköistyminen vaikuttaa merkittävästi kokonaissähkökulutuksen kasvuodotukseen vuoteen 2030 mennessä, mistä syystä energiantuotantoa on mahdollisuuksien rajoissa lisättävä myös Pirkanmaalla. Energiantuotannolla on positiivisia aluetalousvaikutuksia, minkä lisäksi paikallisen energiantuotannon lisääminen ja huoltovarmuuden parantaminen voivat edistää ilmastonmuutokseen sopeutumisen tavoitteita.

Tampereen kaupunin hallintosäännön 35 §:n mukaisesti apulaispormestari päättää johtamiensa lautakuntien osalta lausunnon

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

antamisesta muissa kuin muutoksenhakuun liittyvissä asioissa tai lainsäädännön mukaan viranomaiselle kuuluvissa lupa- ja valvonta-asioissa

Lausunnot

Tampereen kaupunki kiittää lausuntopyynnöstä. Vaihemaakuntakaava palvelee Tampereen näkökulmasta hyvin tavoitetta sujuvasta maankäytön kokonaisprosessista. Luonnonympäristöön, virkistykseen ja energiakysymyksiin sekä kaupan ohjaukseen liittyviin vaihemaakuntakaavan ratkaisuihin kohdistuu Tampereella ajankohtaista maankäytön suunnittelua ja selvityksiä. Lisäksi Tampereen kaupunki laatii parhaillaan vaiheleiskaavaa kantakaupungin alueelle, jossa käsitellään osittain samoja teemoja vaihemaakuntakaavatyön kanssa. Tampereen kaupunki pyytää erillistä työpalaveria ennen vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen valmistumista liittyen vaihemaakuntakaavan ratkaisuihin, selvityksiin sekä kaavan karttamateriaaliin ja muuhun kaava-aineistoon.

Luonnonympäristö ja virkistys

Kaavaselostuksen mukaan Pirkanmaan maakunnan ekologisen verkoston toimivuus ja luonnon ydinalueiden välinen kytkeytyvyys katsotaan toteutuvan Pirkanmaan maakuntakaava 2040 osoitettujen ekologista verkostoa koskevien merkintöjen lisäksi myös maakuntakaavassa osoitettujen maaseutualueiden välityksellä. Ekologinen verkosto on kokonaisuus maakunnan alueella, mikä Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan tulisi esittää mahdollisimman selkeänä ja helposti löydettävänä. Koska ekologisen verkoston tavoitteita on jatkossa kahdessa eri maakuntakaavassa, Tampereen kaupunki esittää, että maakunnallinen ekologinen verkosto esitettäisiin vaihemaakuntakaavassa myös erillisenä kehittämisperiaatemerkintänä. Maakuntakaava on toistaiseksi ainoa väline ylikunnallisten ekologisten verkostojen ylläpitämisen ja kehittämisen ohjaamiseen.

Esimerkkialueina maakuntakaavaan osoitetun ekologisen verkoston tarpeellisuudesta on Tampereen kantakaupungin rajaseudut, missä Tampereen ja ympäryskuntien taajamat kuroutuvat yhteen. Kun rajaseutujen väljästi rakentuneet ja rakentamattomat alueet muuttuvat osaksi yhtenäistä ja tiivistä kaupunkiseudun yhdyskuntarakennetta, on nähtävissä selkeä ohjaustarve kuntarajalle sijoittuvan ekologisen yhteyden suunnitteluun. Maakuntakaavassa olevat ylikunnalliset virkistysverkostot eivät yksin riitä turvaamaan ekologisten verkostojen jatkuvuutta. Kaupunkiseudun asukasmäärän kasvaessa viherverkon käyttöpaine kasvaa, mistä syystä verkoston merkitys virkistykseen ja/tai ekologisen yhteydenä on tärkeää tunnistaa ja esittää niille alueidenkäytön tavoitteet.

Tampereella konkreettinen esimerkki edellä mainitusta on Kangasalan rajan tuntumassa sijaitseva asemakaavatyön kohteena oleva

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Haapakorven alue. Kuntarajalle sijoittuvaa aluetta koskee myös vaihemaakuntakaavan tavoite yhdistää uudet ja parannettavat sähkölinjavaraukset olemassa oleviin vanhoihin johtokäytäviin. Haapakorven alueella maakuntakaavaan osoitettu ylikunnallinen ekologinen yhteys selkeyttäisi suunnittelua kuntarajalla. Muutoin Tampereen kaupunki kannattaa periaatetta hyödyntää olemassa olevia maastokäytäviä sähköinfran kehittämisessä, mutta johtokäytävien laajentamisen vaikutukset tulisi arvioida huolellisesti. Leventämisellä saattaa ekologisen verkoston jatkuvuuteen liittyvien vaikutusten lisäksi olla maisemallisia vaikutuksia leventämisestä ja pylväiden korkeudesta johtuen.

Tampereen kaupunki ei pidä riittävänä myöskään, että väylien estevaikutusten huomioiminen on kirjattu maakuntakaavan yleismääräykseen. Vaihemaakuntakaavassa tulisi osoittaa ekologisen verkoston kohdat, joilla valtateiden tai rautateiden estevaikutusta tulee vähentää sekä vanhojen että uusien väylien osalta. Yksi vaihemaakuntakaavan keskeinen sisältö on tukea pirkanmaalaisen luonnon monimuotoisuutta ja elonkirjoa, mistä syystä merkittävät tätä tavoitetta tukevat periaatteet olisivat yleismääräyksen lisäksi hyvä tuoda myös kartalle näkyväksi.

Tampereen kaupunki pitää hyvänä, että vaihemaakuntakaavaluonnoksessa on esitetty tarkistuksia lähivirkistykseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvien laatutavoitteiden osalta taajama- ja keskustatoimintojen alueiden osalta. Keskusta-alueille sijoittuvien 'monimuotoisten kaupunkiluonnon' alueiden vaaliminen tulee vaatimaan jatkossa keskustelua ja mahdollisesti myös määrittelyä siitä, mitä kaupunkiluonnolla tarkoitetaan. Tampereen yleiskaavatyössä on tavoitteena kaupunkiluonnon edellytysten aktiivinen kehittäminen taajaman sisään jäävien rakentamattomien alueiden osalta. Tavoite voisi olla hyvin johdettavissa myös maakuntakaavan tasolle. Edelleen Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan luonnon monimuotoisuuden edistämällä on vahva kytkös ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, mikä ei näy vaihemaakuntakaavassa muuten kuin luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen pyrkimyksenä valituilla kohdealueilla. Sopeutumisen kysymyksiä voisi olla hyvä tarkastella myös laajemmin kaupunkiluonnon sekä siniviherrakenteen näkökulmasta, mutta myös keskustatoimintojen alueilla, joilla tiivistyvä maankäyttö asettaa haasteita ilmastonmuutokseen sopeutuvan kaupunkirakenteen kehittämiselle.

Edellä mainittujen käyttötarkoitusalueiden lisäksi luonnon monimuotoisuuden ja ekologisten yhteyksien huomioimiselle maakuntakaavan teollisuus- ja työpaikka-alueilla on perusteita, sillä alueet sijoittuvat monin paikoin taajamien reuna-alueille ja ovat siten usein lähellä luonnonoloiltaan arvokkaita metsäalueita.

Maakunnan pinta-alasta suurin osa on maaseutualuetta, mistä syystä alueiden merkitys luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi on

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

keskeistä. Metsälajien uhanalaistumiskehityksen taustalla on yleisimmin metsätalouden toimenpiteet. Tampereen kaupunki näkisi hyvänä, että taajama-alueita koskevat luonnon monimuotoisuutta ja ekologista verkostoa koskevat tavoitteet koskisivat yhteismitallisesti myös maaseutualueita, joihin maakuntakaavan ekologinen verkosto suurelta osin nojautuu. Luonnon monimuotoisuuden ja ekologisten yhteyksien turvaamiseen liittyvät epävarmuudet suhteessa pääkäyttötarkoitukseen tulisi huomioida vaikutustenarviossa selväsanaisemmin.

Pohjois-Tampereen Kapeen alueella vaihemaakuntakaavassa esitetty luonnon monimuotoisuuden ydinalueen rajausta on ristiriidassa Pohjois-Tampereen strategisen yleiskaavan ottotoimintaan varatun kiviainesvara-alueen kanssa. Luonnon monimuotoisuuden ydinalueen rajausta tulee tarkistaa mainitulla alueella.

Tampereen kaupunki pyytää huomaamaan, että vaihemaakuntakaavaan osoitettu uusi Vuoreslammin luonnonsuojelualue, joka perustuu Metsähallituksen päivitettyyn tulevaisuuden varausluetteloon, sijaitsee puolustusvoimien alueella. Alueen osoittaminen yleiskaavassa luonnonsuojelualueeksi edellyttää maanomistajan ja aluetta käyttävän tahon suostumusta.

Energia

Tuulivoiman osalta olisi hyvä nähdä vaihekaavan selostuksessa ja vaikutusten arvioinnissa esimerkiksi energiatalouteen liittyen mittakaavaa tuulienergian potentiaalista. Mikä on realistinen määrä tuulivoimaa maakunnassa näiden kaavavarausten pohjalta, paljonko sen tuottopotentiaali on ja miten se esimerkiksi vertautuu maakunnan sähkönkulutukseen, jota on tutkittu energiastrategian ja sen taustaselvityksen yhteydessä. Tämä on hyvin olennaista energiatalouden, tarvittavan joustokapasiteetin ja sähköntuotannon omavaraisuuden näkökulmista. Aurinkoenergian osalta näitä oli hyvin tuotu esiin. Tuulivoimaan liittyen BirdLife on päivittänyt lintujen päämuuttoreitit vuonna 2023. Uudet reitit on hyvä huomioida osana vaikutusten arviointia.

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan aurinkoenergian suunnitteluperiaatteissa sijaintien määrittelyä on syytä terävöittää siten, että mahdollistetaan eri ratkaisuja sekä suojellaan selkeästi hiilinieluja. Esitetty tavoite "Sijainteja pyritään ensisijaisesti löytämään jo maankäytön piirissä olevilta alueilta tuotannollisen peltopinta-alan tai hiilinieluna toimivien alueiden sijaan" esitetään muutettavaksi "Sijoittelu tehdään jo maankäytön piirissä oleville alueille siten, ettei aiheuteta tuotannollisen peltopinta-alan tai hiilinieluna toimivien alueiden vähenemistä." Tällainen muotoilu mahdollistaa aurinkoenergian tuotannon yhdistämisen peltoviljelyyn tai muulle maa-alalle, jossa hiilinielu ei heikkene, mutta ottaa tiukemman kannan hiilinielujen säilyttämisen puolesta. Energiamurros tuo mukanaan nopeita käännteitä markkinatilanteessa. Tampereen kaupunki katsoo, että on tärkeää mahdollistaa kaavoituksella

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

sellaisiakin vähäpäästöisen energian tuotantoratkaisuja, joiden toteutuminen näyttää vielä epätodennäköiseltä.

Kaupan ohjaus

Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa esitetään tarkistettavaksi kaupan ohjauksen ratkaisut, vähittäiskaupan suuryksikön alarajan ja keskusta-alueiden osalta, päivitetyn maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Tampereen kaupunki kiittää vaihemaakuntakaavan OAS-vaiheessa annetun palautteen huomioimista ja pitää kaavaluonnoksessa esitettyä kaupan ohjauksen tarkistamista oikeana ratkaisuna. Tampereen kaupunki esittää lisäksi, että maakuntakaavatyössä huomioitaisiin raitiotierakentamisen vaikutus yhdyskuntarakenteen kehitykseen Tampereella ja mahdollisesti raitiotien piiriin laajentuvalla kaupunkiseudulla. Tampereen osalta maakuntakaavan ratkaisu on vanhentunut erityisesti Kaleva-Hakametsän alueen osalta. Tampereen kaupunki ei näe, että alue on yksipuolinen kaupallisten palvelujen alue vähittäiskaupan suuryksiköille, vaan Tampereen yleiskaavassa alue on osoitettu keskustatoimintojen alueeksi ja ydinkeskustan laajentumisen suunnaksi. Lopuksi Tampereen kaupunki saattaa tiedoksi, että vaihemaakuntakaavatyön keskeneräisyydestä huolimatta Tampereen vireillä olevia vaiheyleiskaavaa ja muun muassa Lielahden asemakaavojen suunnittelua viedään eteenpäin vaihemaakuntakaavan luonnoksen kaupan ohjausta koskevien periaatteiden pohjalta.

Tiedoksi

pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi, Matti Heilimo, Teppo Rantanen, Lauri Savisaari, Mikko Nurminen, Jukka Lindfors, Kari Kankaala, Pia Hastio, Marika Viinanen, Kati Skippari, Elina Seppänen, Elina Karppinen

Allekirjoitus

Apulaispormestari Pekka Salmi

Apulaispormestari, yhdyskuntalautakunta,
kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta sekä 19.06.2023
alueellinen jätehuoltolautakunta (2021 - 2023)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§ 14

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuosto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)